Black Sea Socio-Economic Growth and New Cooperation Strategies

Assoc. Prof. Yüksel Demirkaya, Marmara University

Abstract

Efforts by individual countries or groups of Black Sea's surroundings countries to cooperate have remained on the agenda of these countries for the last quarter of a century. However, it was a generally accepted assessment that the point reached in spite of all the struggles was not satisfactory. Especially today, we are targeting very serious regional war scenarios, which has found supporters on global and regional scale, which threaten peace and tranquility. It has become more important than ever that the countries of the region come together and join forces. On the other hand, in view of the neo-liberal global economic movements, it is understood that the countries of the region are in need of each other. These countries need to come together and establish a dialoge and partnership networks. For example, those who started with the 'aircraft dropping crisis' between the Russian Federation and the Republic of Turkey and those who lived in the aftermath were important examples of the above-mentioned thesis. Despite of mutual heavy political discources and economic sanctions, Russia and Turkey soon could established mutual dialogue and were able to establish co-operation. Behind this success, there was the belief that the people of the two countries can trust each other and solve the problem easily despite all the living. On the basis of this mutual trust and confidence lies the solidity of socio-economic and cultural relations developed in recent years. From this point of view, it is of strategic importance that the socio-economic and cultural relations between the Black Sea region countries are developed in such a way that the people are directly involved in the institutional level (public and private sectors). It will be emphasized in this paper that how such institutional relations could be developed and improved.

Keywords: Black Sea, Socio-Economic Growth and New Cooperation Strategies

Özet

Karadeniz etki sahasındaki ülkelerin karşılıklı bireysel veya gruplar halinde işbirliğini geliştirme çabaları son çeyrek yüzyılda ilgili ülkelerin sürekli gündemlerinde kalmıştır. Ancak günümüze kadar tüm çabalara rağmen gelinen noktanın iç açıcı olmadı genel kabul gören bir değerlendirmedir. Özellikle günümüzde barışı ve huzurumuzu tehdit eden küresel ve bölgesel ölçekte taraftar bulmuş çok ciddi savaş senaryonalar bölgemizi hedef almaktadır. Bölge ülkelerinin bir araya gelerek güç birliği yapmaları her zamankinden daha önemli hale gelmiş bulunmaktadır. Öte yandan neo-liberal küresel ekonomik hamleler karşısında, bölge ülkelerinin birbirine muhtaç olduklarını ziyadesiyle anlaşılmıştır. Örneğin Rusya Federasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti arasında yaşanan 'uçak düşürme krizi' ile başlayan ve akabinde yaşananlar yukarıda ifade edilen tezi doğrular nitelikte önemli bir örnek olaydır. Rusya ile Türkiye'nin çok tehlikeli bir sıcak çatışmanın eşiğinden dönmeleri, karşılıklı ağır politik söylemlere ve ekonomik yaptırımlara rağmen kısa zaman içinde karşılıklı diyaloğu kurabilmişler ve tekrar işbirliğini tesis edebilmişlerdir. Bu başarının arkasında iki ülke halkının tüm yaşananlara rağmen birbirlerine güvenmeleri ve sorunu rahatlıkla çözebileceklerine dair olan inançları yatmaktaydı. Bu karşılıklı güven ve inancın temelinde ise son yıllarda geliştirilen sosyo-ekonomik ve kültürel ilişkilerin sağlamlığı yatmaktadır. Bu noktadan hareketle, Karadeniz bölge ülkeleri arasındaki sosyo-ekonomik ve kültürel ilişkilerin kurumsal düzeyde (kamu ve özel sektör) halkın direk içinde olacağı şekilde geliştirilmesi yönündeki uğraşlar stratejik önem taşımaktadır. Bildirimizde sözkonusu kurumsal düzeydeki ilişkilerin neler olabileceği ve nasıl geliştirilebileceği üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz, Sosyo-Ekonomik Büyüme, Yeni İşbirliği Stratejileri

I. Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı

1. Kuruluş Amacı: KEİ, üyesi ülkelerin potansiyellerinden, coğrafi yakınlıklarından, ekonomilerinin birbirlerini tamamlayıcı özelliklerinden yararlanarak aralarındaki ikili ve çok taraflı ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerini çeşitlendirmeleri ve daha da geliştirmeleri, böylelikle Karadeniz havzasının bir barış, istikrar ve refah bölgesi olmasını amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için seçilen araç ise ekonomik işbirliğidir. Bölgede ekonomik işbirliğini tesis etme amacı güden KEİ'nin temel özelliklerinden birisi, işbirliğine ve dış dünyaya açık yapısıdır. Avusturya, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Mısır, Fransa, Almanya, Belarus, İsrail, İtalya, Polonya, Slovakya, Tunus, ABD, AB Komisyonu, Karadeniz Komisyonu, Uluslararası Karadeniz Kulübü ve Enerji Şartı Sekretaryası, KEİ toplantılarına gözlemci olarak katılmaktadırlar. Macaristan, İngiltere, İran, Karadağ, Ürdün, Japonya, Kore ve Slovenya ise Sektörel Diyalog Ortağı Statüsünde toplantılara iştirak etmektedirler (**www.mfa.gov.tr**)[1].

Örgütte, Genel Sekreter Birinci Yardımcılığı görevi daimi olarak Türkiye'ye tahsis edilmiş olup, Haziran 2015'den bu yana bu görevi Emekli Büyükelçi Tahsin Burcuoğlu deruhte etmektedir. Öte yandan Örgüt'te İdari Yönetici pozisyonunda süreli olarak bir temsilcimiz daha görev yapmaktadır. KEİ'nin tek karar organı, yılda iki defa toplanan ve oydaşma ile karar alan Dışişleri Bakanları Konseyidir. Üye ülkelerin Dışişleri Bakanlarını temsil eden ve onlar adına hareket eden Yüksek Düzeyli Memurlar Komitesinin ise temel görevi, Konseyin aldığı karar ve tavsiyelerin uygulanmasını sağlamak ve Konseye tavsiyelerde bulunmaktır (**www.mfa.gov.tr**).

Kurucu Üyeler: Türkiye, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Rusya Federasyonu, Ukrayna, Bulgaristan, Romanya. Sonradan Katılan Üyeler: Arnavutluk, Sırbistan, Yunanistan

2. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Organları

2. 1. Zirve:

KEİ'nin üye ülkelerin Devlet ya da Hükümet Başkanlarından oluşmaktadır ve yılda bir kez tolanmaktadır.

2. 2. Dışişleri Bakanları Konseyi (DBK)

KEİ'nin karar alma organı olup, altı ayda bir toplanmaktadır. KEİ'nin işleyişinden; alt organlarının kurulması çalışmalarının yönlendirilmesi ve kararların değerlendirilmesinden, gözlemci statüsü tanınması ile ilgili kararların alınmasından, iç tüzüğün kabul ve değiştirilmesinden sorumludur. Konseyin başkanı, dönem başkanlığını üstlenmiş olan ülkenin Dışişleri Bakanıdır. Dönem başkanlığı, ülke isimlerinin İngilizce alfabetik yazılma sırasına göre, altı ayda bir değişir. Konsey öncesinde gerekli hazırlıkları yapmak üzere Yüksek Düzeyli Memurlar toplantısı yapılmaktadır.

Dışişleri Bakanlar Konseyine bağlı aşağıdaki gibi çalışma grupları oluşturulmuştur:

- İstatistik Veri Değişimi
- Banka ve Finans İşbirliği
- Ticari ve Sınayi İşbirliği
- Tarım ve Tarımsal Sanayi İşbirliği
- Ulaşım ve İletişim İşbirliği
- Çevrenin Korunması İşbirliği
- Bilim ve Teknoloji İşbirliği
- Suç ve Suçlularla Mücadele İşbirliği

Ayrıca ihtiyaca göre benzeri çalışma grupları oluştrulabilmektedir.

[1] http://www.mfa.gov.tr/karadeniz-ekonomik-isbirligi-orgutu-_kei_.tr.mfa

2. 3. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenterler Asamblesi (KEİPA)

26 Şubat 1993 tarihinde Bulgaristan ve Yunanistan haricindeki teşkilat üyesi ülkelerin katılımıyla kurulmuştur. 1995 yılında Yunanistan, 1997 yılında Bulgaristan da üye olmuşturlardır. Parlamenterler Asamblesinin kuruluş amacı, KEİ bünyesinde çeşitli platformlarda alınan kararların uygulanabilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını temin etmek, KEİ'nin amaçlarını üye ülkelerin kamuoyuna tanıtmak, ülke demokrasinin gelişmesine katkıda bulunmak, uluslararası kuruluşlarla KEİ üyeleri arasındaki işbirliğini geliştirmek, şeklinde özetlenebilir. Sekreterya hizmetlerini Istanbul merkezli olan KEİPA Uluslararası Sekreteryası yürütmektedir.

2. 4. Karadeniz Ekonomik İşbirliği İş Konseyi (KEİK)

31 Ağustos 1993 tarihinde KEİ'ne katılan devletlerin iş çevrelerini temsil edebilecek bir mekanizmanın oluşturulması kararlaştırılmıştır. Bu organizasyon KEİK ülkelerin ticari ve sınai işbirliğini geliştirme amacına yönelik olarak çalışmaktadır. Yönetim Kurulunda her ülkeyi temsilen bir üye bulunmakta, konusuna göre çalışma grupları oluşturabilmekte ve Daimi Sekreteryası İstanbul'da bulunmaktadır.

2. 5. KEİ Uluslararası Sekretaryası

10 Aralık 1992 tarihinde İstanbul merkezli olarak kurulmuştur. Başlıca görevleri arasında DBK için gündeminin hazırlanması, katılımcı devletler tarafından verilen belgelerin tanzimi, KEİ toplantılarına idari-teknik desteğin sağlanması ve KEİ belgelerine ait arşiv çalışmalarının oluşturulması gibi konular bulunmaktadır.

2. 6. KEİ Ticaret ve Kalkınma Bankası (KTKB)

Üye ülkeler arasında ticari işbirliğinini geliştirecek projelere finansman sağlamak üzere kurulan KTKB, faaliyetlerine 1999 yılında merkezi olan Selanikte başlamıştır. Üye ülkelerin ekonomik büyüklüklerine göre bankanın sermayesine katkıda bulunmaları sağlanmıştır.

2. 7. KEİ İstatistik Veri ve Ekonomik Bilgi Değişimi Eşgüdüm Merkezi

KEİ Dışişleri Bakanları'nın 10 Aralık 1992 tarihinde Antalya'da yapılan ilk toplantısında onaylanan bir kararla kurulmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu aynı zamanda "KEİ İstatistik ve Ekonomik Bilgi Değişimi Koordinasyon Merkezi" olarak görev yapmaktadır. Lojistik ve mali desteği TÜİK tarafından karşılanmaktadır. Merkezin programı, üye ülkeler arasında istatistik veri toplama, istatistik veriler için ortak data bank oluşturma, verilerin uyumlaştırılması için toplantılar ve eğitim programları düzenleme gibi faaliyetleri içermektedir. "Türkiye'nin KEİ Ülkeleri ile Yaptığı Dış Ticareti" ve "KEİ ülkelerinin Sosyal ve Ekonomik Göstergeleri" adlı iki ayrı süreli periyodik yayın çıkarmaktadır.

2. 8. Uluslararası Karadeniz Etüdleri Merkezi

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün hedeflerini geliştirmek, yeni imkanları ve işbirliği alanlarını analiz etmek üzere Uluslararası Karadeniz Etüdleri Merkezi Atina merkezli olarak kurulmuştur. Merkez aynı zamanda bir araştırma kuruluşu olarak da görev yapmaktadır. Merkez, bir süre önce KEİ Daimi Sekretaryası ile işbirliği halinde "Gelecek İçin Ekonomik Gündem" başlıklı bir rapor hazırlanmıştır. Rapor KEİ'nin karar organı olan Dışişleri Bakanları Konseyince kabul edilmiştir (www3.kalkinma.gov.tr)[2].

II. Yeni İşbirliği Stratejileri:

[2] Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Organları bölümü aşağıdaki linkden derlenmiştir. http://www3.kalkinma.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebContentGosterim.aspx?Enc=51C9D1B02086EAFBF69CEF5F299AE5B4

1. Öncelikle bölge ülkelerinin vatandaşlarının ve bunlar adına hareket eden sivil toplum kuruluşlarının yakın diyalog ve işbirliği içinde bulunabilecekleri platformların geliştirilmesi önemlidir. Örneğin bölge ülkelerin sivil toplum kuruluşlarının ortak hareket etmelerini teşvik edici çeşitli proje yarışmaları organize edilebilir. Burada amaç toplumların birbirlerini tanımaları ve birlikte çalışarak bir şeyleri başarabileceklerini görmeleri sağlamak olmalıdır. Bu doğrultuda, belirli bir deneyimden sonra bölge ülkelerini kapsayan çatı sivil toplum kuruluşları oluşturulabilir. Yeterli kapasite oluşumundan sonra bu tür çatı örgütlerin bölge ülkelerinin demokratikleşmesi, daha iyi yaşam kalitesi, barış ve huzurun sağlanması gibi konularda hayati derece rol üstlenebilecekleri görülecektir. Hatta bölge ülkelerinin politikacılarına ilham kaynağı olacak çeşitli stratejileri oluşturabileceklerdir.

2. Bölge ülkelerinin üniversiteleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi, araştırmacı ve öğrenci değişimi gibi konuların ele alınması ilişkilerin geliştirilmesi adına önem taşımaktadır. Üniversitelerin ortak projeler üzerinde çalışmaları ile diğer kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının da katılabileceği geniş işbirliği platformları oluşturulabilmektedir. Üniversiteler bu gibi alanlarda sürdürülebilir işbirliğinin oluşturulması ve geliştirilmesinde etkin rol oynayabilmektedirler. Faaliyetlerini akademik kariyerlerinin parçası veya devamı olarak gören araştırmacıların içinde oldukları projelerin sürdürülebilirliği (sustainability) ve yaygın etkisi (wider impact) daha etkin olabilmektedir.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ